

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ของครูดีเด่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แยกตามลำดับ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นครูดีเด่น ระดับจังหวัด อันดับที่ 1 ในเขตการศึกษา 3 คือ จังหวัดชุมพร พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และสงขลา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2535-2537 จำนวน 12 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสังเกตผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากแนวคิดที่ได้ศึกษาจากบทความ

ตำรา เอกสาร ผลงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของครูผู้สอน มีลักษณะเป็น
แบบเติมข้อความให้สมบูรณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตของครู มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีพฤติกรรม
ต่าง ๆ ที่คาดว่าครูจะปฏิบัติในช่วงการสังเกตแยกเป็นรายด้าน โดยข้อสุดท้ายของ
แต่ละด้านจะระบุพฤติกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติมในกรณีที่ครูปฏิบัติแต่ไม่ได้กำหนดไว้ใน
เครื่องมือ

ลักษณะของแบบสังเกต ทางซ้ายมือจะเป็นพฤติกรรมการสอน ทางขวามือ
เป็นจำนวนครั้งที่สังเกต ในการสังเกตจะกระทำอย่างต่อเนื่อง ผู้สังเกตจะบันทึก
พฤติกรรม โดยการทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามจำนวนครั้งที่สังเกต รวมราย
การพฤติกรรม 52 ข้อ มีลักษณะตามตัวอย่างต่อไปนี้

ข้อ	พฤติกรรมการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	ผลการสังเกต				
		ครั้งที่ ที่ 1	ครั้งที่ ที่ 2	ครั้งที่ ที่ 3	รวม	
0	1. การเตรียมการสอน					
	ครูเตรียมการสอนโดย					
	0.0 ทำแผนการสอนอย่างหยาบ.....	
	0.00 ทำแผนการสอนอย่างละเอียด...	
	00	ครูเตรียมกิจกรรมซึ่ง				
		00.0 ตรงตามแผนการสอน.....
00.00 นอกเหนือจากแผนการสอน....		

สำหรับแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิดของอาจารย์ที่ปรึกษา และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง

2. การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสังเกตตามลำดับ ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากบทความ เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกต

2.2 ศึกษารูปแบบของการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถเก็บข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยศึกษาจากแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของ ชินย สงวนทรัพย์ แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ทักษะกระบวนการของ สมฤดี สมนึก แบบประเมินครูดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของ โบริค (Borich : 1988)

2.3 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน โดยศึกษาในรายละเอียดข้อ 2.1 และข้อ 2.2 แล้วมาสร้างแบบสังเกตให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

2.4 นำแบบสังเกตที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และพิจารณาสิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุงโดยใช้สูตรของโรวินเนลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 60-61) ผลปรากฏว่า แบบสังเกตการสอนทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้

2.5 นำแบบสังเกตที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามเกณฑ์ไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่นของการสังเกต (Observation Reliability) โดยวิธีการดังนี้

2.5.1 ผู้วิจัยเลือกศึกษานิเทศก์ 1 คน ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเพื่อเป็นผู้ช่วยในการวิจัย โดยร่วมกันทำความเข้าใจแบบสังเกตการสอนที่สร้างขึ้นในแต่ละข้อให้เข้าใจตรงกัน แล้วนำ

แบบสังเกตการสอนไปทดลอง (Try Out) กับครูดีเด่นในโรงเรียนบ้านสะบารัง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยในการวิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) โดยต่างมีอิสระในหารที่จะบันทึกพฤติกรรมที่สังเกต ไม่ปรึกษากัน ในขณะทำการสังเกต

2.5.2 นำผลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยใช้สูตรของ วิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536 : 134) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตการสอน เท่ากับ 0.96

2.6 นำแบบสังเกตการสอนที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 3 ในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 3 ไปติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า เพื่อร่วมกำหนดวัน เวลา ทำการเก็บข้อมูล
3. เดินทางไปโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเข้าสังเกตการสอนกับกลุ่มตัวอย่างตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 การสังเกตพฤติกรรมการสอน ผู้วิจัยสนทนาและชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ของการมาสังเกตพฤติกรรมการสอนว่ามีใช่เป็นการมาจับผิดครู แต่ต้องการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ผู้วิจัยเข้าสังเกตการสอนของครูดีเด่นในชั้นเรียนและดำเนินการสอนจะสังเกตตั้งแต่เริ่มจนจบกระบวนการเรียนการสอนครั้งนั้น ๆ โดยแบ่งพฤติกรรมของครูเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน หากการสังเกตเป็นจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 12 โรงเรียน และใช้เวลาในการสังเกตรวมทั้งสิ้น 36 ครั้ง ดังตาราง 2

ตาราง 2 กำหนดการสังเกตการสอน

วัน เดือน ปี	ชื่อครูดีเด่น โรงเรียน อำเภอ จังหวัด	จำนวนครั้งโดยประมาณ
22 พ.ย.- 1 ธ.ค.	นางนงเยาว์ รัตนา ร.ร. บ้านกลาง อ. จะนะ จ. สงขลา นางจารย์ย์ ไล่กสิกรรม ร.ร. วัดธรรมโฆชน์ อ. สิงหนคร จ. สงขลา	3 3

วัน เดือน ปี	ชื่อครูดีเด่น โรงเรียน อำเภอ จังหวัด	จำนวนครั้งโดยประมาณ
4-8 ช.ค.	นางไพศรีย ภูมิพุกษ์ ร.ร. บ้านทวดทอง อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช นายเผด็จ อุปนันท์ ร.ร. บ้านสันนุญ อ. ลานสะกา จ. นครศรีธรรมราช	3 3
11-22ช.ค.	นายสมพร กิตติอุดมพร ร.ร. บ้านหยีในสามัคคี อ. ความขุน จ. พัทลุง นายวัฒนา ทองขุนคำ ร.ร. วัดโพธารวาส อ. เมือง จ. พัทลุง นายสมนึก ชรรมรังษี ร.ร. วัดควนถบ อ. เมือง จ. พัทลุง	3 3 3
25-29ช.ค.	นางสาวเพ็ญแข กลับดี ร.ร. บ้านโนนเหมือง อ. หลังสวน จ. ชุมพร	3

วัน เดือน ปี	ชื่อครูดีเด่น โรงเรียน อำเภอ จังหวัด	จำนวนครั้งโดยประมาณ
2-9 ม.ค.	นางนวลอนงค์ นิรมาณธรรมกุล ร.ร. วัดสุบรรณนิมิต อ. เมือง จ. ชุมพร	3
	นางวิภา จุสรัตน์ ร.ร. วัดตรณาราม อ. พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี	3
	นางอาภรณ์ ยืนนาน ร.ร. บ้านอ่างทอง อ. เกาะสมุย จ. สุราษฎร์ธานี	3
	นายจรัส วรรณศิลป์ ร.ร. บ้านหน้าเขา อ. เคียนซา จ. สุราษฎร์ธานี	3
รวมจำนวนครั้งที่สังเกตการสอนโดยประมาณ		36

3.3 การบันทึกข้อมูลในการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกเสียง ประกอบการสังเกตทุกครั้งและนำมาตรวจสอบหลังจากการบันทึกการสังเกต เพื่อให้การสังเกตถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยสังเกตการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นตามรายการว่าปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติในการสอนครั้งหนึ่ง ๆ และเมื่อสังเกตครบ 3 ครั้ง

จึงนับรวมความถี่ของพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติทั้งหมดในแต่พฤติกรรมที่เกิดขึ้น

3.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูตีเด่นโดยสัมภาษณ์หลังจากสังเกตการสอนเสร็จ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นการตามย້ายางประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน เช่น การเตรียมการสอน การใช้สื่อการสอน รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

3.5 นำแบบสังเกตการสอนและข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตการสอนของครูตีเด่น ดังนี้
 - 1.1 แบบสังเกตการสอนตอนที่ 1 คือ สถานภาพส่วนตัวของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
 - 1.2 แบบสังเกตการสอนตอนที่ 2 คือ พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการนับรวมความถี่ของพฤติกรรมที่ครูตีเด่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสังเกตทั้งหมดปฏิบัติพฤติกรรมในแต่ละด้าน แล้วหาร้อยละนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หาค่าความถี่และร้อยละ แล้วนำมาจัดลำดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

ค่าร้อยละ

2. สถิติที่ใช้ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

2.1 กำหนดค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

โดยใช้สูตรของโรวินเนลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton

อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 60-61)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับลักษณะ
พฤติกรรม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 พฤติกรรมย่อยนั้นก็
สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมการสอนหลัก ถ้าพฤติกรรมย่อยใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า
0.5 พฤติกรรมย่อยนั้นก็ถูกตัดออกไปหรือต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกต โดยใช้วิธีของ วิลเลียม เอ สกอตต์ (William A Scott อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536 : 134)

$$P_1 = \frac{P_0 - P_2}{1 - P_2}$$

- เมื่อ
- P_1 หมายถึง ความเชื่อมั่นของการสังเกต
 - P_0 หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็น (Probability) ของการสังเกตพฤติกรรมได้ตรงกันของผู้สังเกต 2 คน ซึ่งหาได้จากผลต่างระหว่าง 1.00 กับ ค่าผลรวมของผลต่างระหว่างร้อยละของค่าสังเกตพฤติกรรมของผู้สังเกต 2 คน
 - P_2 หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็น (Probability) ของการสังเกตพฤติกรรมได้ตรงกันที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญของผู้สังเกตตามพฤติกรรมที่มีจำนวนสูงสุด และรองลงมาโดยเลือกจากผู้สังเกตคนใดคนหนึ่งก็ได้ นำค่าทั้งสองมายกกำลังสองแล้วนำมาบวกกัน